

SMALL BUSINESS

CUSTOMS TRADER

Follow us on

BAMMBIRI LA VHARENGISI LA MUTHELO WA ZWIṬUNḐWA

Ndi ja mafhungo a zwa U langa zwiṭunḐwa na Muingamutengo u itela vharengisi vhane vha ṭunḐa/ u rumelazwivhambadza nḑa.

Ndi tea na u ita khumbelo na ya u ḑi ḡwalisela na vha U langa zwiṭunḐwa na Muingamutengo sa muthu ane a ṭunḐa/ u rumelazwivhambadza nḑa?

Hezwi zwo ḑo bva kha tshiimo tshavho tsho khetheaho na u ḑi ṭola ho sedzwa vho na ṭhoḑea dzire kha tshiteḡwa 59A tsha Mulayo wa u langa ZwiṭunḐwa & Muingamutengo No 91 wa 1964 (Mulayo wa u langa ZwiṭunḐwa & Muingamutengo) na miḡwe milayo vho.

A huna muthu ane a ṭunḐa, kana u rumelazwivhambadza nḑa, u bva kha Riphabuḑiki ya Afrika Tshipembe nga nḑa ha musu honoyo muthu, ri so ngo katela muendelamashango, a vha o ḑi ḡwalisa sa muthu ane a ṭunḐa/ u rumelazwivhambadza nḑa; nahone o imelwa nga zhendedzi lo ḑi ḡwalisaho arali a muthu ane a ṭunḐa/ u rumelazwivhambadza nḑa a sa dzuli kha Riphabuḑiki.

Ndi te u ḑi ḡwalisela mini na vha u langa zwiṭunḐwa sa muthu ane a ṭunḐa/ u rumelazwivhambadza nḑa?

- Musu hu saathu ṭunḐa kana rumelazwivhambadza nḑa, SARS i nga ṭoḑa uri muthu kana tshimiswa zwi wane Iwa tshiofisi laisentsi kana thendelo musu zwi sa athu u ita tshithu na tshithihi kha zwithu zwi no langulwa nga Mulayo wa u langa ZwiṭunḐwa & Muingamutengo.

Vhathu vha tevhelaho a vho ngo katelwa kha ṭhoḑea dza fomaJa dza u ḑi ḡwalisa:

- Muthu, hu tshi katelwa muendelamashango, ane a ṭunḐa kana u rumelazwivhambadza nḑa zwine zwa vha zwa mutengo u no tea u itelwa mulevho zwi re fhasi ha R150 000 nga ḡwaha muthihi zwi si na ndavha uri thundu iyo yo ṭunḐwa kana u rumelwa nḑa khathihi kana nga u fhambana.
- Muthu ane a ṭunḐa thundu kana a rumelazwivhambadza nḑa zwo khethiwa nga fhasi ha tshoḑhwana tsha tharifi tsha 9999.00.10 kana 9999.00.20 sa zwe zwa sedzuluswa kha notsi kha ndima 99 ya Shedulu 1.
- Muthu a si mudzulapo wa Afrika Tshipembe ane a rumela nḑa goloi yo ḡwaliswaho kha Riphabuḑiki kha shangoni li si muraḑo wa SACU a tshi khou itela u shumisa ene muḑe.

Muthu ane ha ngo katelwa kha ṭhoḑea dza u ḑi ḡwalisa ha dza fomaJa (tshiofisi) a nga shumisa khoudu ya u ḑi ḡwalisa ya 70707070 hu tshi khou tevhedzwa maga a tevhelaho:

- U tea u vha muthu ane a ita vhubindudzi nga ene muḑe
- A tshi khou dzehena na thundu u itela u dzi shumisa hayani, u ita zwa vhurumelazwivhambadzwazwa ha tshifhinyanya kana zwa vhurumelazwivhambadza.
- O ḡwala fhethu ho fanelaho kha fomo ya u ṭana (u bvisela khagala) kana ya u ita mulevho:
 - » Nomboro ndaedzi ya mutheli ya Tshumelo ya zwa Mithelo ya Afrika Tshipembe; kana
 - » Nomboro ya liḡwalo ja vhuḑe ja Afrika Tshipembe, kha mudzulapo wa Afrika Tshipembe kana mudzuli wa tshoḑhe wa Riphabuḑiki kana nomboro ya liḡwalo ja phasipoto arali muthu a si vhudzulapo kana mudzuli wa tshoḑhe wa Afrika Tshipembe.

U ḑi ḡwalisa u itela u rumela thundu

- Vha tea u ḑadza DA185: Fomo ya u ita khumbelo: u ḑi ḡwalisa/Zwa laisentsi ya khasitama dza vha zwa u langa ZwiṭunḐwa & Muingamutengo, khathihi na u dzhenisa ṭhumetshedzo dza thikhedzo dzo teaho kha DA 185; kana
- Vha shumisa Sisiteme ya U ḑi ḡwalisa nga Inthanethe kha fomo ya DA 185 nga kha inthanethe na ṭhumetshedzo(annexure) dza thikhedzo dzo teaho dza kha inthanethe.
- Kha vha sedze Mbekanyamaitele ya Zwannḑa kha www.sars.gov.za
 - » *Customs Registration, Licensing and Designation SC-CF-19*
 - » *Excise Licensing and Registration SE-LR-02*

Vha tea u ita mulevho kha mini?

Vharengisi vhane vha ṭunḐa thundu/ u rumelazwivhambadza nḑa vha tea u ita mulevho nahone arali zwo tea vha tea u dzi ḡwalisa na vha Zwamithelo ya zwiṭunḐwa. Vha tea u ḡtshedza maḡwalo oṭhe o teaho e a tiwa kha thundu (sa zwidodombedzwa sa fomo ya u ṭana, tsumbamitengo, maḡwalo a u endedza, na zwinwe). nahone vha dovhe vha badele mithelo, kosekose (levi) na Muthelonyingwa kha Mutengo (VAT) ya zwiṭunḐwa yo teaho kana mithelo na kosekose (levi) ya vhurumelazwivhambadza nḑa yo teaho.

Ndi zwifhio zwa phambuwi (tshayamuthelo) kha t̄hoḡea dzi no tea u n̄wawa?

A hu na t̄hoḡea ya u n̄wala thundu dzi tevhelaho dzo t̄undwaho nahone a dzi t̄oḡi uri hu n̄etshedzwe fomo ya u dodombedza zwiṭundwa (mulevho na vha muthelo wa zwiṭundwa):

- Khontheina dzo t̄undwaho lwa tshifhinganyana
- Masalela a muthu
- Thundu dzine u ya nga Khomishinari a dzi si na ndeme ya zwa vhubindudzi
- Thundu dzi no t̄undwa nga fhasi ha international carnet (hezwi zwi shuma sa mulevho wa muthelo wa zwiṭundwa)
- Thundu dzine ndeme yadzo ya muthelo a i fhiri R 500, dzine a dzo ngo tea u badela muthelo u ya nga Shedulu ya 1 ya Mulayo wa u langa Zwiṭundwa & Muingamutengo No 91 wa 1964. Uri thudu idzi dzo ambiwaho afho n̄ṭha dzi tendelwe, vha tea u ḡadza Fomo ya Khumbelo ya DA 306 u i tela u tendela thundu ho sedzwa tshiteṅwa 38(1)(a) tsha Mulayo wa u langa Zwiṭundwa & Muingamutengo wa vhu 91 wa 1964.

A hu na t̄hoḡea ya u n̄wala thundu dzi tevhelaho dzi no khou rumelwa shangoni ḡa n̄ḡa nahone a dzi t̄oḡi uri hu n̄etshedzwe fomo ya u dodombedza vhurumelazwivhambadzwa n̄ḡa (“mulevho na vha muthelo wa zwiṭundwa”):

- Masalela a muthu
- Thundu dzine u ya nga Khomishinari wa Tshumelo ya Zwamithelo ya Afrika Tshipembe (SARS), dza vha dzi si na ndeme ya zwa vhubindudzi
- Thundu dzine ndeme yadzo a i fhiri R 500 nahone dzine a dzo ngo tea u badela muthelo wa vhurumelazwivhambadzwa n̄ḡa

Muthu ane a khou rumela thundu idzi dzo ambiwaho afho n̄ṭha mashangoni a n̄ḡa, u tea u ita khumbelo ya uri thundu i tendelwa nga u ḡadza fomo ya DA 306- U ita Zwavhurumelazwivhambadzwa n̄ḡa ho sedzwa tshiteṅwa 38(3)(a) u tshi vhalwa na mulayo 38.03(b) zwa Mulayo wa u langa Zwiṭundwa & Muingamutengo No 91 wa 1964.

Ndi tshaka dzifhio dza muthelo une wa badeliswa thundu yo t̄undwaho?

- Muthelo zwawo wa thundu dzo t̄undwaho
- Mithelo yo Tiwaho kha ndaka ine ya khou t̄undwa ya kijasi kana lushaka lu no fana na zwi bveledzwa zwapo.
- Muthelo wa Ad Valorem ine ya khou t̄undwa ya kijasi kana lushaka lu no fana na zwi bveledzwa zwapo.
- Mithelo ya U lwa na Vhuvhambadzi fhasi kha mutengo na ya Tsireledzo ya masiandaitwa a zwiṭundwa kha zwi bveledzwa
- Mithelo ya tsireledzo
- Muthelo wa mupo
- Muthelonyingwa kha Mutengo (VAT)

*Mithelo ya U lwa na Vhuvhambadzi fhasi kha mutengo na ya Tsireledzo ya masiandaitwa a zwiṭundwa kha zwi bveledzwa i theliswa kha thundu ine ya vhonala i tshi nga i khou vhambadzwa Afrika Tshipembe nga mutengo wa fhasi kha wo teaho nahone kha zwiṭundwa zwi no wana magavhelo.

*Mithelo ya tsireledzo i theliswa kha zwi bveledzwa zwine u t̄undwa hazwo ho engedzedzea zwa dovha hafhu zwa vhangana mutsiko kha zwi bveledzwa kha nḡowetshumo dzapo.

Hu na **Muthelo wa Zwiṭundwa** kha dziṅwe dza thundu dzi no nga mathaila, bege dza matshekasi, guḡupu na zwiniwani zwa swigiri.

* Hu na Muthelo wa Vhurumelazwivhambadzwa n̄ḡa zwa Daimane une wa badelwa nga vho fhiwaho ḡaisentsi sa zwe zwa tetshelwa kha Mulayo wa Muthelo wa Vhurumelazwivhambadzwa n̄ḡa zwa Daimane (Vhulangi) No. 14 wa 2017, ho sedzwa magana thulo na u vho fhololwa sa zwe zwa bulethsedzwa.

- SARS i langa zwa u iledza kana u sa tendela yo imela mihasho ya muvhuso, zwiimiswa kana madzangano o fhambanaho.
- U iledzwa zwi amba uri thundu dzo iledzwa u dzhena Afrika Tshipembe
- U kalwa zwi amba uri thundu yo tendelwa u dzhena kana u bva Afrika Tshipembe nga fhasi ha tshiimo tsho tiwaho sa tsumbo hu nga tšodiwa phemithi kana tšanziela

U wana mutevhe wa “Prohibited and restricted goods SC-CC-32”, kha vha dalele siaṭari Ja Customs kha lubuvhisia lwa SARS kha www.sars.gov.za.

Khavha dzhieles nzehe: Vharengisi kana vhaendelamashango vha tea u dzhiela nṱha Mulayo wa thundu dza Mushashata wa No. 37 wa 1997 une wa amba uri thundu ya ndeme ya fhasi ye ya itwa kana u rengiswa nga fhasi ha pfungavhune (burende) hu si na thendelo ya vhaṅe vha burende ndi u pfuka mulayo hune hu nga dzhiwa maga a ndaṭiso kana vha vulelwa mulandu.

U kalwa ha tshelede

- Muendelamashango o tendelwa u ita mulevho na u hwala tshelede i no swika R25 000/ tshelede ya mashango a nṅa i si na phimo musi a tshi bva kana u dzhena.
- Muendelamashango u tea u ita mulevho uri u na kana hana tshelede ya bambiri, musuku, vhubindudzi ha mikovhe kana tshelede dza mashango a nṅa; na u bvisa tshelede ya bambiri, musuku, vhubindudzi ha mikovhe kana tshelede dza mashango zwiṅwe na zwiṅwe zwine a vha nazwo.
- A hu na tshikalo kha tshelede ya bambiri ya Afrika Tshipembe arali muendelamashango a tshi khou ya/u bva kha mashango a Mashango ane ndeme ya Tshelede ya Lingana (CMA)
- Vhaendelamashango vha tsivhudzwa u kwama Bannga ya Mbulungelo ya Afrika Tshipembe u wana thendelo ya u ya na tshelede nṅa ha Afrika Tshipembe.
- Naho hu si na tshikalo tsha mulayo tsha thekeniki tsha uri vha nga hwala tshelede nngafhani nga bufho, arali vha tshi khou ya mashangoni a nṅa, vha tea u ita mulevho wa tshelede i no fhira \$10,000 kha fomo yavho ya zwiṅṅṅwa, nahone vha ḍi lugisele inthaviwu na vha zwa mithelo ya zwiṅṅṅwa kana vha u tevhedzela milayo u itela u ṭalutshedza nga tshelede ine vha vha nayo.

Hu itea mini arali ndi so ngo tevhedza tšodza dza u rumela thundu?

SARS i khou funza na u ḍivhadza vharengisi nga ha vhuḍifhinduleli havho kha muthelo nga masia o fhambanaho u vha thusa uri mafhungo avho a muthelo a vhe o dzudzana. Vharengisi vane vha wanwa vha sa khou tevhedza vha ḍo shumiselwa Maga a Mbadelo Dza ndaṭiso a re kha Mulayo wa u langa Zwiṅṅṅwa & Muingatengo No 91 wa 1964 ane a katela ndaṭiso, faini kana u haṭulwa lwa mulayo.

Kha vha dzhieles nzehe: Arali vha tshi khou thoma bindu jiswa, vha tea u ṅwalisa na khamphani yavho na Khomishini ya Khamphani na Zwa vhusiki (CIPC) ye kale ya vha tshi vhidzwa CIPRO kha www.cipc.org.za, SARS i ḍo ita nomboro ndaedi yavho ya Muthelo wa Mbuelo wa Khamphani (CIT) lwa othomethiki. Vha imeleli vha khamphani vha tea u ḍi ṅwalisa kha eFiling u itela u khwinisa zwidodombedzwa na u badela SARS nga nḍila yo leluwaho

DISCLAIMER: The information contained in this leaflet is intended as guidance only and is not considered to be a legal reference, nor is it a binding ruling. The information does not take the place of legislation and readers who are in doubt regarding any aspect of the information displayed in the leaflet should refer to the relevant legislation, or seek a formal opinion from a suitably qualified individual.

U wana mafhungo manzhi vha nga :

- Dalela siaṭari Ja u thelisa zwiṅṅṅwa na bvedzwa kha lubuvhisia lwa SARS kha www.sars.gov.za.
- U founela Senthara ya ṭhingo ya SARS
 - » *Arali vha tshi khou founa vha fhano hayani, ndi kha 0800 00 7277(vha nange khetho 4)*
 - » *Arali vha tshi khou founa vha mashangoḍavha, ndi kha +27 11 602 2093 (vhubati ha 8am na 4pm tshifhinga tsha Afrika Tshipembe fhedzi)*